

❖ An Lúibín ❖

30 Bealtaine 2008

Comhdháil

New York has been host to the International Irish-Language Conference.

Is gearr ó bhí Comhdháil Idirnáisiúnta na Gaeilge ar siúl i Nua-Eabhrac,¹ ócáid ar cuireadh tús léi nuair a tháinig Glór na nGael ó Éirinn agus Cumann Carad na Gaeilge ó Mheiriceá le chéile i dtús na bliana. Glór na nGael a rinne na socrúithe agus cuireadh fógraí amach. Cuireadh tús ceart leis an ngnó i Mí na Bealtaine sa chonsalacht i gCathair Nua-Eabhrac.

Comhoibriú ab ábhar don chomhdháil. Más fíor don tuairisc, bhí an dóchas, an mheanma agus an muintearas ann: 'Eagraíochtaí agus daoine éagsúla atá againn, ach mar gheall ar ár ngrá don Ghaeilge, táimid go léir mar dheartháireacha agus deirfiúracha, le fírinne'. Tuairim í, ar nós a lán eile, a thabharfadh an bhliain 1900 i do cheann, nuair a bhí an díograis agus an dúthracht (agus an rómánsachas) gan lagú fós.

Tháinig scata as Ceanada, agus scataí eile as Butte, as Boston, as Nua-Gheirsí, as Nua-Eabhrac agus as a lán áiteanna in Éirinn. Tugadh cainteanna agus rinneadh díospóireacht, agus bhí na laethanta lán de ghnóthaí agus de Ghaeilge. Bhí Raidió na Gaeltachta agus BBC Uladh ann, agus chuir siad agallaimh ar na daoine. Tá toradh a gcuid oibre le fáil ar *Barrscéalta* (RTÉ) agus ar *Blas* (BBCU).

Deir tuairisc *Lá Nua*: 'Níor socraíodh ar aon scátheagraíocht nua ná aon phlean ar leith ag an gcomhdháil, mar a ceapadh go ndéanfaí roimh ré'. Níl a fhios ag *An Lúibín* an bhfuil sin le moladh nó a mhalairt, agus a bhfuil de phleananna fite fuaite i stair na teanga le céad bliain anuas. Ach tá an scéal inste, agus fanaimis go mbeidh a chomhartha lena chois.

Teanga chánach

Australia's tax collectors work in many languages.

San Astráil tá an Oifig Chánachais (Australian Taxation Office) ar na tomhaiseanna teanga is fearr sa tír. Ar shlí amháin nó ar shlí eile baineann an Oifig le saol an phobail go léir, agus ní foláir di a bheith ilteangach dá réir.

Chomh leis na mionphobail atá ann le fada an lá (Gréagaigh, Iodálaigh, Turcaigh agus eile) tá mionphobail nua ann: dreamanna ag dul i méid, dreamanna ag teacht ar an bhfód, de bharr inimirce nó mar theifigh. Tá sé seo le haithint ar an eolas atá le fáil ar shuíomh Idirlín na hOifige (www.ato.gov.au). Ina theannta sin tá seisiúin chabhrach ann do phobail nua, speisialtóirí ag caint i dteangacha difriúla ar an raidió, agus cabhair á solathár do lucht gnó nach labhraíonn Béarla mar a dteanga dhúchais. Baineann an Oifig feidhm as an tSeirbhís Aistriúcháin agus Theangaireachta, áis atá le fáil ar fud na tíre. Deirtear gur gá níos mó

¹ Féach alt le Séamas Ó Neachtain in *Lá Nua*, 23/5/08. Bhí teorainn le hidirnáisiúnachas na hócáide agus gan toscairí ó thíortha eile ann.

mar shamhailchomhartha féin. Má tá na hÉireannaigh ar a suaimhneas ina gcráiceann Béarla níl call le Gaeilge; ach má tá gá le Gaeilge ar chor ar bith is fiú í a shaothrú mar theanga bheo.

Scoil Gheimhridh Shydney 2008

6 - 9 Meitheamh 2008

Chevalier Resource Centre, 1 Roma Street, Kensington, Sydney

Seo í an chéad Scoil Gheimhridh a mbeidh Scoil na Gaeilge Sydney ina bun. Tá cúnaimh á fháil ó choiste Scoil na Gaeilge, ó mhúinteoirí in Adelaide, i Melbourne agus i Sydney, ón gCumann Náisiúnta Éireannach, ó dhaoine atá nó a bhí ag freastal ar ranganna agus ó Ghrúpa na Scoile Geimhridh, dream a choinnigh an scoil ar siúl le cúig bliana anuas.

Is dócha go mbeidh idir 60 agus 100 duine ag fanacht sa Scoil nó láimh léi. Beidh ranganna ann ar chúig leibhéal de réir chumas na ndaoine, agus beidh trí rang ar siúl sa lá Dé Sathairn agus Dé Domhnaigh.

Beidh aoichainteoir agus ceolchoirm ann, mar aon le ranganna filíochta, amhránaíochta, feadáin, bodhráin agus rince, agus beidh sainGhaeilge na hAstráile á plé.

Táillí:

\$290 - deireadh seachtaine iomlán, in éineacht le hiostas agus béilte

\$180 - deireadh seachtaine iomlán, gan iostas

\$90 - lá amháin, gan iostas

Eolas: Éilis ar 0424 718 538 nó ag eilis@internode.on.net.

Féach: www.irishlanguageschoolsydney.org.au.

Teacht agus imeacht na bPolannach

From 2004, workers from Poland and its neighbours flooded into Britain and Ireland. Now many of the Poles are heading home.

Sa bhliain 2004 tháinig an Pholainn agus seacht dtír eile i lár na hEorpa isteach san Aontas Eorpach, rud a chuir inní ar na tíortha is saibhre ar an bpointe. Chonaic siad chucu an *pluiméir Polannach*, é ag brú thar teorainn isteach ina arracht ar phá íseal. Bhí doras an doichill roimhe ach amháin sa Bhreatain, sa tSualainn agus in Éirinn.

Bhí a lán cúiseanna leis an doicheall a bhí ar an nGearmáin agus ar an bhFrainc roimh oibrithe ón iasacht ag an am – bhí mórán daoine gan obair, bhí easnamh mór ar an gcáinainéis agus bhí an pobal míshásta. In Éirinn féin ní raibh fáilte gan agus roimh na hinimircigh. Bhí barúil ag mórán go mbeadh rath ar an ngeilleagar agus ar an tír dá bharr, ach shíl mórán eile go raibh an iomarca eachtrannach ann. Dúirt na heacnamaithe, áfach, go raibh gá le 50,000 oibrí nua in aghaidh na bliana, agus bhí an meánphá ag ardú, rud a mhaolaigh an inní.

Tá a rian fágtha ag na Polannaigh ar an mBreatain agus ar Éirinn araon: bia agus beoir den saghas a thaitníonn leo le fáil sna siopaí, eagráin Pholainnise de nuachtáin áitiúla, comharthaí bóthair i bPolainnis ansiúd is anseo, agus séipéil Chaitliceacha na Breataine lán go doras.

Ní raibh sna Polannaigh ach cuid den slua a bhain Iarthar Eorpa amach. Faoin mbliain 2005 bhí timpeall 70,000 duine ón iasacht in Éirinn, agus faoi láthair bheadh os cionn 350,000 eachtrannach ann (timpeall 10% den daonra) – Filipínigh, Indiaigh, Sínigh, Seicigh, Rúisigh, Spáinnigh, Liotuánaigh, Polannaigh agus eile. Is iad na Polannaigh an grúpa is mó, agus tá a bhformhór mór measartha óg. Oibríthe dícheallacha is ea iad, agus baint ag mórán acu leis an tionscal tógála.

Tá geilleagar na Polainne ag bláthú anois, agus luach an airgid ag ardú. Bhíodh míle Polannach sa lá ag teacht go dtí an Bhreatain, ach anois tá a leath ag dul abhaile. Ní raibh rún acu fanacht, murab ionann is na sluaite a tháinig i dtír rompu. Fuair siad poist mhaithe sa Bhreatain nuair a bhí obair gann sa bhaile, agus tá faill acu anois ar fhilleadh le sparán teann agus le Béarla binn, rud a chuirfidh ar a gcumas post maith a fháil ar a bhfód dúchais nó dul i gceann gnó.

Ní cosúil go rachaidh gach duine de na deoraithe abhaile ón mBreatain, ach tá Rialtas na Polainne ar a dhícheall á mealladh. Tá iasachtaí saora le fáil ag daoine ar mian leo gnólachtaí a chur ar bun, agus is féidir airgead a thabhairt isteach gan cháin ón mBreatain. Gan trácht ar aon rud eile, beidh 2010 Euro (féile mhór shacair) ar siúl sa Pholainn, agus neart oibre le déanamh chun ullmhú chuici – bonneagar nua, óstáin agus staideanna le tógáil.

Ní fios go fóill cá mhéad Polannach a bhfuil fonn orthu Éire a fhágáil. Tá tithe ceannaithe ag mórán acu i mBaile Átha Cliath, ach bheadh mórán eile sásta a dtír féin a bhaint amach arís. Thug siad cuid d'Eoraip eile anonn leo, agus b'fhearrde Éire a ndúthracht. Agus nach trua, tar éis an tsaoil, nach mbeadh deis acu beagán Gaeilge a thabhairt abhaile leo.

Fleá Nua Ghoulburne - Festival of Irish Music

7-9 Samhain 2008

www.irishmusiciansssydney.com

02 9181 3365, 0401 827 460, irishmusiciansssydney@hotmail.com

Inimircigh

Australia survives on immigration, especially when workers are in short supply. But rising seas may bring about immigration of another sort.

Sa bhliain 2006 bhí an céatadán de dhaonra na hAstráile a rugadh thar lear nó ar rugadh a n-athair nó a máthair thar lear os cionn 45%. Bhí 16% ar a laghad ag labhairt teanga nár Bhéarla í sa bhaile. Anois, agus oibríthe chomh gann sin, is mó ná riamh an fháilte atá roimh dhaoine ón iasacht atá ag iarraidh post anseo.

Tabharfar beagnach 300,000 inimirceach isteach ar feadh na bliana 2009 – méadú suntasach – agus oibríthe fíoroilte is ea 70% acu. Is dócha gur gearr go gcuirfear tús le scéim chun oibríthe a thabhairt isteach ón Aigéan Ciúin, rud a fhreagraíonn don ghá atá le hoibríthe neamhoilte ach atá conspóideach go leor.

húdaráis chun iontaoibh a chothú: méadaíonn an maslú ar an doicheall.² Is annamh atá súil ag na Burmaigh le cúnaimh óna rialtas féin. Níl ach 150 duine áitiúil ar fostú ag Unicef i mBurma, agus ní raibh cead acu eachtrannaigh a thabhairt isteach. Tugadh drugaí agus tarpól isteach, agus púdar úraithe le haghaidh na dtobar, ach is beag duine a raibh taithí aige ar an dáileadh. Sin cúram a tugadh do chairde saibhre an Rialtais, agus, ní nach ionadh, tá an chuid is mo de na hearraí á dtógáil ag na húdaráis féin, nó á ndíol.

Músclaíonn carthanas an Iarthair amhras in intinn na ndúrnáisiúnaithe. Dúradh i bprochóga na Náisiún Aontaithe gur cóir doras an doichill a bhriseadh síos scun scan agus cúnaimh a bhrú ar na daoine d'ainneoin na nginearál. Buaileam sciath é sin, i ndáiríre, agus is amhlaidh go bhfuil bun éigin staire leis an eagla mhírreasúnta atá ar na ginearáil roimh strainséirí. Tháinig an Bhreatain agus d'imigh go drogallach; bhí an tSeapáin i gcumhacht i rith an chogaidh agus fuarthas amach nach raibh sí iontaofa; bhí ar an rialtas nua Burmach dul i ngleic le ceannaircigh (agus tá speach iontu siúd fós). Loic na polaiteoirí ar na daoine, agus bhí fáilte ar dtús roimh na saighdiúirí. Anois tá nead bhrocach déanta ag na ginearáil den tír agus níl sé chomh furasta sin iad a ruaigeadh.

Déanann scéal amháin léiriú ar chiotachas an Rialtais agus ar an díobháil a rinneadh. Chuir deoraí Astrálach agus scata áitiúil feachtas beag cabhrach ar siúl uathu féin.³ D'aimsigh siad leoraí, líon í le rudaí a cheannaigh mo dhuine agus a chairde, agus thug a n-aghaidh ar Bhugale, baile mór i lár an cheantair is measa. Burmaigh ó Rangún a rinne an chabhair a roinnt: beirt deartháir óg, mac léinn agus fear meánaosta, úinéir an leoraí. Bhí an leoraí céanna chomh pollta le criathar, ach d'iompair sí prátaí, arbhar, anraith thriomaithe, iasc agus coirníní corrmhíolta. Bhí na mílte rompu agus gorta orthu, agus ní fhacthas aon fheidhmeannaigh rialtais. Nuair a tháinig siad ar ais bhí siad suaite i gceart.

Measann daoine éigin go leanfaidh éirí amach an tubaiste seo. Ní faoi gach tuar a thagann tairngreacht, cé nach móide gradam na nginearál a gcuid neamhinniúlachta. Is gearr ó cuireadh an dara cuid de reifreann bunreachtúil ar siúl, reifreann a raibh a thoradh socraithe cheana agus a chuirfeadh ar chumas na nginearál fanacht i dtreis go deo. (Ba dheacair gan vóta a chaitheamh: is furasta an cárta aitheantais a bhaint d'easaontóirí, agus ní féidir maireachtáil gan é. Ach is iomaí duine nach mbeadh an méid sin féin aige anois.) Ba bheag an rud é sin murach na hacmhainní atá ag na ginearáil, agus billiún dollar in aghaidh na bliana á saothrú acu ó na ceantair gháis nádúrtha atá suite amach ón gcósta. Leis an Téalainn is mó a dhíoltar an gás sin, agus chun na Síne a rachaidh an gás a fuarthas le déanaí i mBá Bheangála. Ach níl lorg an tsuibhris seo le haithint ar an gciste, a bhuíochas sin ar ráta dúbailte malairte.⁴ De réir an ráta oifigiúil, is ionann sé *kyat* agus dollar Meiriceánach. De réir ráta an dúmhargaidh, is ionann míle *kyat* agus dollar Meiriceánach. Ceileann an ráta oifigiúil an fíorbhrabach atá á dhéanamh ag na ginearáil, agus cuirtear an brabach sin i dtaisce in áiteanna rúnda.

Ní staonann na boicíní ná a muintir ó shó an tsaoil, agus is furasta dóibh airm agus gléasra faire a cheannach. Ach taobh amuigh dá ndaingean tá galar agus gorta. Ní ghéillfidh na ginearáil go réidh d'agóidí síochánta ná d'éirí amach, agus ní bheadh cumha orthu i ndiaidh Aung San Suu Kyi dá bhfaigheadh sí bás i ngéibheann. Níl a gcuid feidhmeannach ar aon intinn leo i gcónaí, mar sin féin; níl sa scéal ata anois ann ach tús scéil eile.

² Féach agallamh a rinne Karena Aklem le Teilifís SBS ar 28/5/08. Bean óg í a bhaineann le heagraíocht chabhrach Chríostaí, agus deir sí gur mór an cúnaimh dóibh an oiread sin daoine áitiúla a bheith páirteach san obair, rud a chuireann na húdaráis ar a suaimhneas.

³ Féach alt le 'Harry McKenzie' in *The Age*, 21/5/08, lch 17.

⁴ Féach alt le Sean Turnell sa *Japan Times*, 2/5/08.

Mura mian leat *An Lúibín* a fháil, cuir teachtaireacht dá réir chun colger@melbpc.org.au nó chun ColinG.Ryan@ato.gov.au

If you do not want to receive further editions of this newsletter, please send a message accordingly to colger@melbpc.org.au or ColinG.Ryan@ato.gov.au